

Regionala utvecklingsnämnden

Datum
2025-05-28Diarienummer
RUN 128-2025
Er referens
LI2025/00230Landsbygds- och
Infrastrukturdepartementet

Yttrande över remiss av rapporten Ökat regionalt inflytande avseende flyglinjer med allmän trafikplikt

Region Västerbotten har beretts möjlighet att yttra sig över rapporten "Ökat regionalt inflytande avseende flyglinjer med allmän trafikplikt 2025:005"

Flyget spelar en central roll för Sveriges regionala tillgänglighet, särskilt i delar av landet med långa avstånd och begränsade alternativ inom andra transportslag. Regionala flygplatser bidrar till näringslivets utveckling, invånarnas rörlighet och möjligheten att snabbt nå andra delar av landet och världen. Trots detta har många flygplatser utanför de stora städerna under en längre tid kämpat med svaga ekonomiska förutsättningar, vilket förvärrats ytterligare under pandemin. Ansvarsfördelningen mellan stat, regioner och kommuner är otydlig och ofta leder till att viktiga frågor om flygets framtid hamnar mellan stolarna. Detta skapar osäkerhet för såväl drift som utveckling av flygplatser och flygförbindelser. Transportinfrastrukturen och god tillgänglighet till och från Västerbotten, med möjlighet att snabbt och enkelt nå andra destinationer i och utanför landet är av yttersta vikt för länets attraktivitet och konkurrenskraft.

Samtidigt står samhället inför stora klimatutmaningar. För att möta dessa behöver flyget ställas om – men på ett sätt som **inte** äventyrar tillgängligheten för gles- och landsbygdsregioner. Det krävs därför en ny modell för samverkan, där både staten och regionerna gemensamt tar ansvar för att forma ett hållbart och tillgängligt transportsystem där flyget ingår som ett viktigt transportslag.

Region Västerbotten:

- välkomnar Trafikverkets utredning och förslaget att regioner och kommuner ska beredas ett ökat inflytande avseende allmän trafikplikt och upphandlad flygtrafik. Detta är ett viktigt steg för att säkerställa att regionala behov och förutsättningar beaktas i planeringen och genomförandet av flygtrafik
- ser en risk för övervältring av kostnader på kommuner och regioner. Trafikverket anser det positivt att öppna upp för regional medfinansiering i det statliga utbudet av flyg då det ger möjligheter att förändra utbudet om en region/kommun ser andra behov utifrån ett regionalt perspektiv. Det finns en tydlig risk att den ekonomiska bördan för

Regionala utvecklingsnämnden

Datum
2025-05-28Diarienummer
RUN 128-2025
Er referens
LI2025/00230

grundläggande tillgänglighet flyttas över till kommuner och regioner. De statliga anslagen är redan begränsade, vilket vi ser i form av neddragningar inom upphandlad trafik för både tåg och buss. Dessa förändringar styrs inte av faktiska behov eller uppställda kriterier, utan av minskade statliga resurser. Staten har ett ansvar att säkerställa tillgänglighet i hela landet. Därför bör anslagen för trafikplikt i högre grad utgå från behov och vara långsiktiga. Regional medfinansiering är inte rimlig förrän staten tar fullt ansvar för tillgängligheten inom trafikplikten. Förslaget riskerar en orimlig övervältring av kostnader på lokal och regional nivå – inte bara inom flyg, utan även för andra transportslag. Det finns även en överhängande risk att förändringar i finansiering baseras på när samverkansavtal löper ut och den vid det tillfället rådande statliga anslaget till Trafikverket än de tillgänglighetseffekter som trafiken inom samverkansavtalen bidrar till.

- anser att man för att säkerställa likvärdiga villkor med övriga EU-länder när det gäller icke-statliga flyglinjer och bedömning av restid med alternativa transportmedel bör Sverige tillämpa den tre-timmarsgräns som anges i EU:s lufttrafikförordning. Det finns även skäl att se över den strängare svenska tillämpningen inom den statliga trafikplikten.
- anser det tveksamt om processen för ökat regionalt inflytande är ändamålsenlig. Trafikverket föreslås fortsatt fatta beslut om allmän trafikplikt, medan kommuner och regioner ska ansöka, finansiera och förvalta upphandlade flyglinjer själva. Även om modellen kan ge ökad råddighet lokalt, finns flera begränsningar. Beslut baseras på en rad faktorer, som alternativa resmöjligheter och påverkan på befintlig trafik – särskilt mot Arlanda – vilket kan försvåra etableringen av regionala och internationella linjer.

Detta överensstämmer inte med regeringens intentioner om stärkt regionalt inflytande. Att internationella linjer utesluts om liknande trafik redan finns, riskerar att bromsa viktiga regionala initiativ. För att främja regional utveckling, näringsliv, turism och tillväxt bör även sådana linjer kunna prövas utifrån helhetsnytta och påverkan på hela transportsystemet. I sin nuvarande form riskerar förslaget att kraftigt begränsa möjligheterna till regional upphandling av flygtrafik.

- vill poängtera att en grön omställning av flyget är avgörande för att Sverige ska nå målet om ett fossilfritt transportsystem till 2045. El- och vätgasflyg kommer att spela en viktig roll, särskilt för kortare sträckor. Därför måste regler för allmän trafikplikt utformas så att de möjliggör fossilfria flyglösningar och inte hindrar utvecklingen. Skellefteå Airport är en föregångare genom sin satsning på elflyg och inom det EU-finansierade FAIR-projektet är målet att etablera regionala elflygslinjer i norra Europa. Projektet visar potentialen i lokala initiativ som bidrar till både klimatmål och regional tillväxt.

Regionala utvecklingsnämnden

Datum
2025-05-28Diarienummer
RUN 128-2025
Er referens
LI2025/00230

För att lyckas krävs långsiktiga statliga åtaganden, investeringar i infrastruktur samt möjlighet att ställa miljökrav i upphandlingar. Sverige bör även driva på EU:s pågående översyn av lufttrafikförordningen så att framtidens regelverk stöder – snarare än begränsar – omställningen till hållbart flyg.

- anser att säkerhet och beredskap kräver ett fungerande nät av regionala flygplatser. Skogsbränderna 2018 och Pandemin 2020 visade tydligt behovet av ett rikstäckande flygplatssystem för att säkra samhällsviktig flygtrafik. Det försämrade säkerhetspolitiska läget, totalförsvarets krav och Sveriges NATO-medlemskap förstärker behovet av fungerande flygplatser i hela landet.

Majoriteten av flygplatserna ägs av kommuner kämpar med växande underskott. Trots statligt stöd kvarstår betydande kostnader, vilket kan leda till att regionala flygplatser stängs. Utan dessa flygplatser försämras både tillgänglighet och förmågan att hantera kriser och försvara landet. För att säkerställa ett robust flygplatssystem krävs ett ökat statligt ansvar för den grundläggande finansieringen, särskilt till de regionala flygplatserna. Den grundläggande finansieringen behöver följa kostnadsutvecklingen över tid.

*Beslut i detta ärende har fattats av Regionala Utvecklingsnämnden den 28 maj 2025 § 68.
Maud Ericson, infrastrukturstrateg, har varit föredragande.*

Richard Carstedt (S)
Ordförande Regionala utvecklingsnämnden